

ELŐSZÓ

1972

1972 és 1976 között Kosztolányi szülővárosában, Szabadkán jártam gimnáziumba, és ott került a kezembe Kosztolányi Dezső *Tengerszem* című könyve. A sok szép történet közül leginkább a *Fánika* című maradt emlékezetemben: „*A templom pitvarában, ahová három süppedt, a hívők lépteitől, csókjaitól kivölglyelt vörösmárvány lépcső vezet, koldusok kuporognak, őskori elhagyatottságban, szakadt ködmönben, viharverten. Közöttük egy asszony is - úgy ötven és hatvan között -, fekete kendőben. Az én dajkám, aki most koldul.*”

Ifjúságom temploma volt a Szent Teréz-templom, és valahányszor Szabadkán járok, mindig szemügyre veszem a „kivölglyelt” márványlépcsőket és képzeletben megjelenik a kolduló csantavéri asszony, aki a kis Desiré dajkája volt. A *Fánika* című kis történet ihlette *Nyári zápor* című versemet.

Nyári zápor után

a sárszegi szent terézia templom márvány lépcsőinek apró vörös völgyeiben nyári záporok után a gyorsíramú felhők játékaik tükröződnek a huncutkodó desiré mint egy elázott bárány tér haza anyja nevető ölébe mariska a szárnyaszegett kismadár egy fényes esőfónálba gabalyodva a dolgozatok felett zsembélődő apjához togyog pusztit csikarni

2002 augusztusában Budapesten töltöttem egy hónapot a budai Szent Gellért-plébánián, mint ahogy ezt már nyolc éve teszem, és egy vasárnap, pontosan au-

gusztus huszadikán, az ünnepi szentmise után felhívtak a Szent László Kórházból, hogy papot kérnek egy súlyos beteg nénihez. Magamhoz véve a betegek szentségét, gyorsan elindultam a kórház felé, ahol Nagy Ildikó, a beteg néni unokahúga fogadott és elmondta, hogy a beteg nem más, mint a Kosztolányi család hagyatékának jogutódja, Mostbacher Ödönné Szalai Rózsa. Izgatottan mentem be a betegszobába, és egy feltűnően nagy szemű, szép arcú, összetöporodott asszonyt láttam a kórházi ágyon. Föléje hajoltam, és halkán azt mondtam neki, hogy én plébános vagyok a Vajdaságból, Törökkanizsáról, majd megkérdeztem, szeretne-e meggyónni. Csak egy pillanatra nyitotta ki a szemét, és utána már, ahogy erről később az unokahúga beszámolt, nem nyitotta ki soha többé. Látogatásom után néhány napra átadta lelkét az Úrnak.

A jogutód, Szalai Rózsa 1918. május 25-én született Mezőkövesden, tanítónő volt évtizedeken át, és egész Európában elismert festő. Több kiállítása volt Budapesten, Spanyolországban, Olaszországban, Angliában és másutt. Kosztolányi Ádám végrendeletében a következőket írja: „*Alulírott Kosztolányi Ádám halálom után minden ingó és ingatlan vagyonomat, továbbá apám Kosztolányi Dezső művei után esetleg járó szerzői jogdíjakat Mostbacher Ödönné sz. Szalai Rózsára (XI. Ménesi út 7.) hagyom. Ennek netáni halála esetén pedig férjére Mostbacher Ödön mérnökre. Kosztolányi Ádám író, XI. Villányi út 83. Kelt. Budapest. 1976. április 28.*” Szalai Rózsa és férje is gondoskodó szeretettel viszonyultak Ádámmal, amit ez az 1979-ben írt levél is bizonyít:

„Drága elhagyott Bárány!

Ödönnel íratom a levelet, mivel az írásom olvasása mindig problémát okozott Magának. Egész utam alatt marados a lelkiismeret furdalás és három helyett négy, öt altatót kell bevenni, hogy mi van a gyenge kis egészségével és főleg a szemével. Minden bámulatom és csodálatom a Magáé, hogy bírt ki másfél évet ilyen elképesztő drágaság és éhezés közepette, mint ahogy mi is élünk most. Azon gyöttröm magam, hogy ott Magánál minden rendben legyen és persze határtalanul izgat, hogy elkerülhető-e a szemoperáció. Arra kérem, hogy egyen rendszeren és keveset dohányozzék. Sok szeretettel és aggodalommal gondolok magára. Rózi és Ödön.”

Kár, hogy ezt a finom lelkű hölgyet már csak halálos ágyán ismertem meg. Mennyi mindent tudott volna mondani nekem a nagy költőről és általában a Kosztolányi családról, hiszen már alig akad valaki, aki a közvetlen rokonságához tartozna. Unokahúga, Kosztolányi Teréz, akit a Kosztolányi nagyszülők kisbabának becéztek, 1934. október 8-án született és 2001. december 15-én halt meg Szabadkán. A Kosztolányi-konferencián sikerült találkoznom férjével. A névjegykártyáján, amit nekem adott, ez áll: *Horváth László optikus, Szabadka, Šantićeva 20.* Egy szabadkai úr a következő levéllel tisztelt meg:

„Igen tisztelt Plébános Úr!

Nagy tisztelője és rajongója vagyok Kosztolányi Dezsőnek, akinek a műveire Bertron Ferenc néhai palicsi esperesplébános hívta fel a figyelmemet, sőt ő ajándékozott meg a költő halála után megjelent 12 kötetével (Révai Kiadó). Az ötvenes évek elején több diáktársammal együtt a szabadkai gimnázium önképzőkörében sokat foglalkoztunk a költő és író munkásságával, amiben nagy segítőre és támogatóra találtunk dr. Sturc Béláné (Jolán) latin- és magyar-tanárunknál. Egész estét betöltő műsort is tartot-

tunk, amivel az újvidéki és a zombori gimnáziumban is felléptünk. Dr. Kosztolányi Árpádék Palicson a szomszédaink voltak, s gyerekként a palicsi templomkertben – más gyerekekkel együtt – sokat játszottunk három lánya közül kettővel, Verával és Terézszel, akit Tücsinek neveztünk.

A velük való kapcsolat akkor is fennállt, amikor Magyarkanizsára költöztek, többször jártam náluk gimnazistaként, majd folytatódott méginkább akkor, amikor Szabadkára jöttek, és a Kertvárosban telepedtek le. Dr. Kosztolányi Árpáddal állandó levelezésben álltam, s ezeket a leveleket a mai napig megőriztem. Egyszer eljön majd az ideje, hogy érdemes lesz közzé tenni a teljes anyagot. Végezetül felhívom a figyelmét arra, hogy dr. Kosztolányi Árpád középső lányának, Verának a fia, Rüll István, Szabadkán él, a Korzón van magánantikváriuma a Prokesch-féle házban.”

2002 szeptemberében Szalai Rózsa unokahúga, Nagy Borbála Ildikó, aki a Kosztolányi-hagyaték jogutódja, elhívott magához, hogy a Ménesi úti házban megmutassa a Kosztolányi-hagyatékot. Egy csodálatos napot és éjszakát tölthettem ebben a házban, ahol szinte minden sistergett Kosztolányi Dezső és családja emlékeitől. Mondhatom, hogy éjszaka le sem hunytam a szemem, és úgy éreztem egy-egy pillanatban, hogy maga a költő is ott van, az íróasztala fölé görnyedve épp új regényén dolgozik.

Egy nagy, poros, máladozó kartondobozban nagyon sok dokumentumot, jegyzetet, levelet és képet találtam. Az anyag nagy része Kosztolányi Ádámmal és édesanyjával kapcsolatos. Könyvemben a hagyaték egy kis részét dolgoztam fel, nem az irodalomtörténész, inkább az olvasó szemével.

Fogadják szeretettel:

Bogdán József törökkanizsai plébános

2003. december 25-én